

Nanostrukturirani silicij – priprava metodom anodizacije i spektroskopska karakterizacija

Vlatko Gašparić

27.01.2017.
Fizički odsjek,
Prirodoslovno – matematički fakultet u Zagrebu

Mentor: dr.sc. Mile Ivanda, Laboratorij za molekulsku fiziku i
sinteze novih materijala, Zavod za fiziku materijala, Institut Ruđer
Bošković u Zagrebu

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

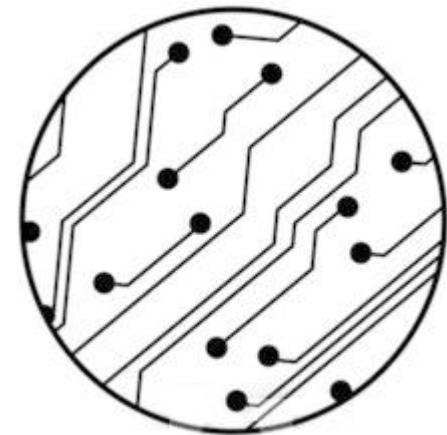
Literatura

1 Uvod i motivacija

elektronika

problem smanjivanja komponenata

Mooreov zakon se ne može pratiti

alternative?

optoelektronika + izvor svjetlosti na bazi silicija

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

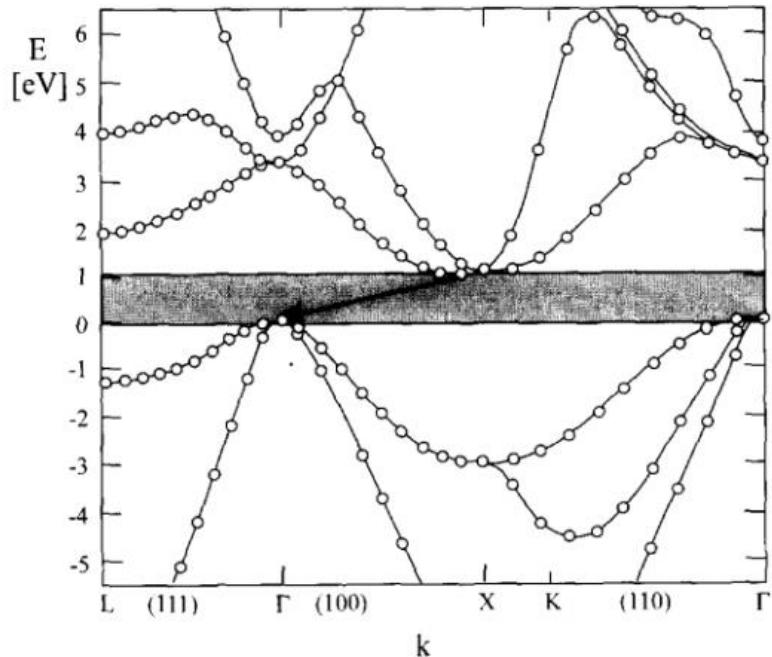
Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

bulk silicij

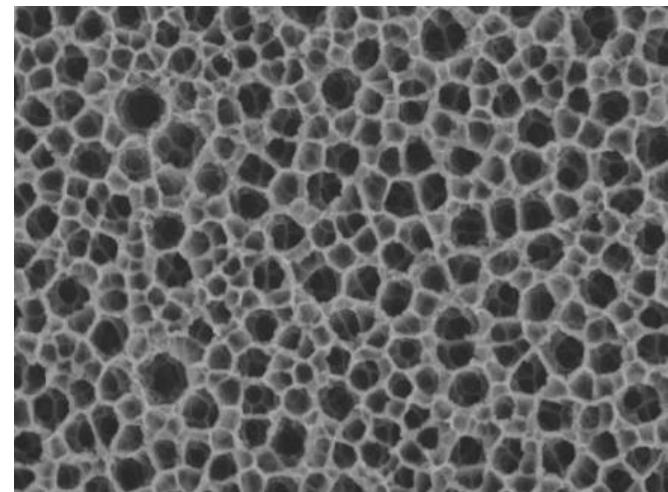
indirektan poluvodič
jako slaba luminiscencija u IR

(mikro)porozni silicij

luminiscencija u
vidljivom području

ozbiljan kandidat za izvor
svjetlosti na bazi silicija

1 Uvod i motivacija

Ostala područja upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

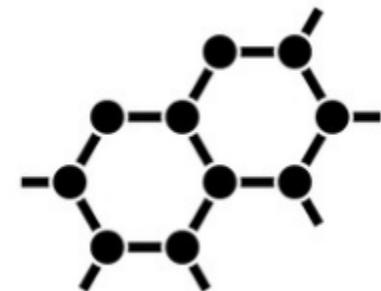
Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

Ostala područja upotrebe

ogromna površina u odnosu na volumen

vrlo osjetljiv detektor plinova

Brownian motor

filter X-zraka

kemijski mikroreaktor

Braggov reflektor

solarna ćelija

biočip

Si kapacitor

Fabry-Perot filter

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog silicija (PS)

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

2 Teorija poroznog silicija (PS)

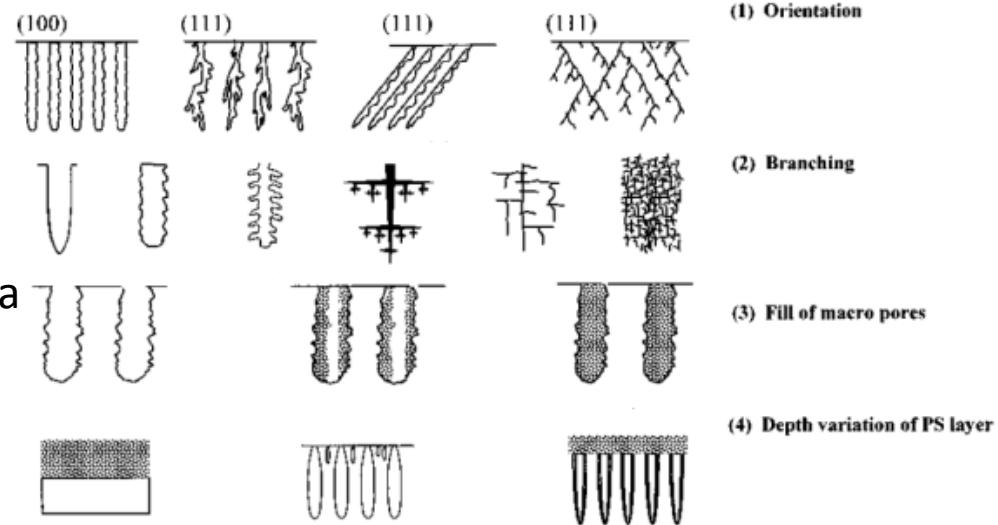
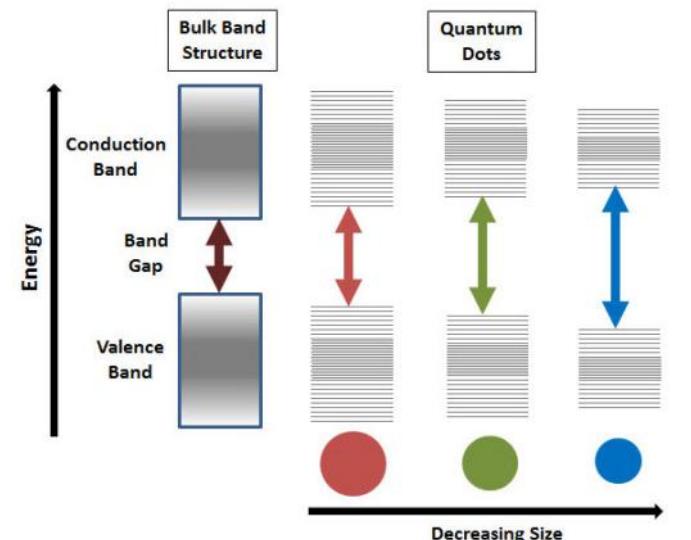
1950-ih bračni par Uhlir –
otkriće PS

1990-ih interes za PS zbog otkrića
kvantnog zatočenja (QC) i
luminiscencije u PS

pojačanje fotoluminiscencije i do
 10^6 !

mikroporozni (<2nm)
mezoporozni (2-50nm)
makroporozni (>50nm)

bogata morfologija pora

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog silicija

3 Materijali metode

Jetkanie

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

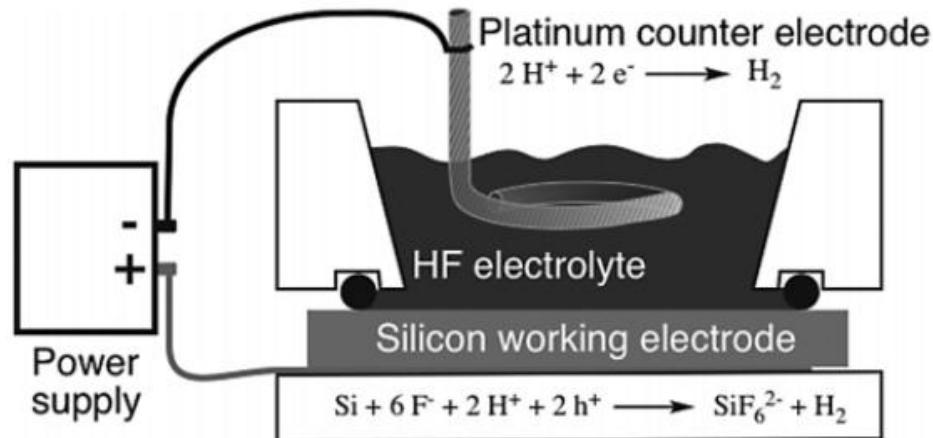
Treća serija uzoraka

5 Zakliučak

Literatura

Dobivanje poroznog silicija

elektrokemijskom anodizacijom (jetkanjem) dopiranog Si pomoću fluorovodične kiseline (HF)

HF razgrađuje SiO_2 u SiF_6^{2-} => **fluor najvažniji za skidanje izolacijskog sloja** koji bi inače zaustavio jetkanje

razgradnja spora zbog formacije površinskih hidrida (SiH_n) => potrebni oksidirajući agenti ili **električna struja**

reprezentativna IV karakteristika

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

**2 Teorija poroznog
silicija**

**Dobivanje poroznog
silicija**

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

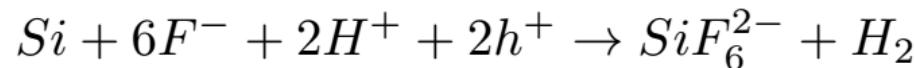
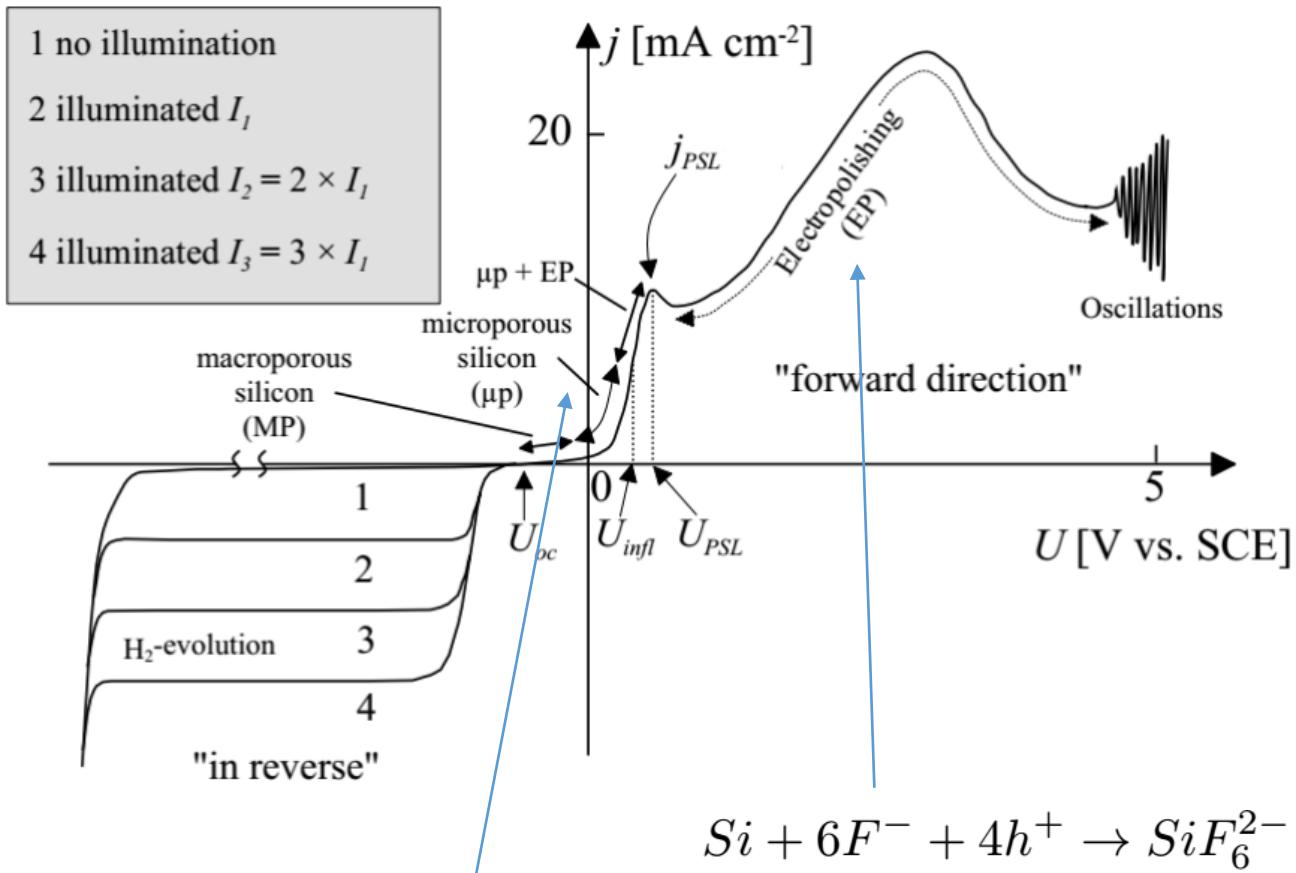
Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

1 Uvod i motivacija

Ostala područja upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

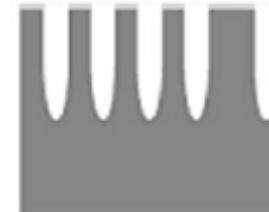
Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

Općenite značajke procesa:

- (i) pore nastaju uniformno i bez redoslijeda na površini
- (ii) struja teče uz dno pore
- (iii) zidovi pora su pasivizirani, silicij se otapa samo na dnu
- (iv) formirane pore se ne mijenjaju

puno varijabli

kompleksna međuigra varijabli

bogata morfologija

An increase of ... yields a	Porosity	Etching rate	Critical current
HF concentration	Decreases	Decreases	Increases
Current density	Increases	Increases	-
Anodization time	Increases	Almost constant	-
Temperature	-	-	Increases
Wafer doping (p-type)	Decreases	Increases	Increases
Wafer doping (n-type)	Increases	Increases	-

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali i metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

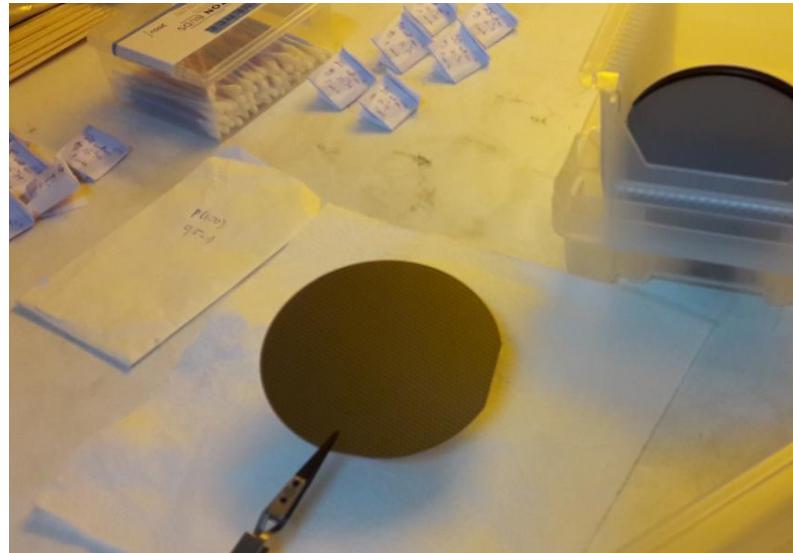
Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

3 Materijali i metode

- waferi p-tipa silicija (dopant bor)
- otpornost 0.5 do 1 Ωcm
- debljina 250 μm
- orientacija <100>

tri serije uzoraka:

24% HF + fotoluminiscencija

24% HF + veći raspon struja

5% HF + IV karakteristika

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

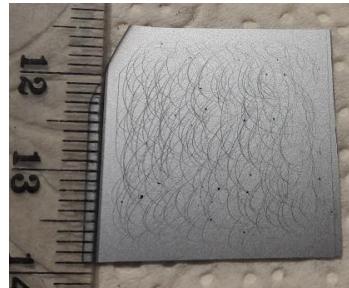
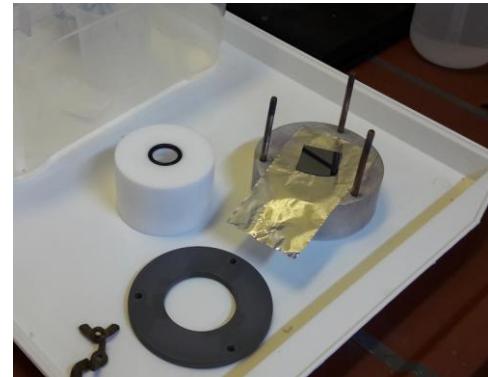
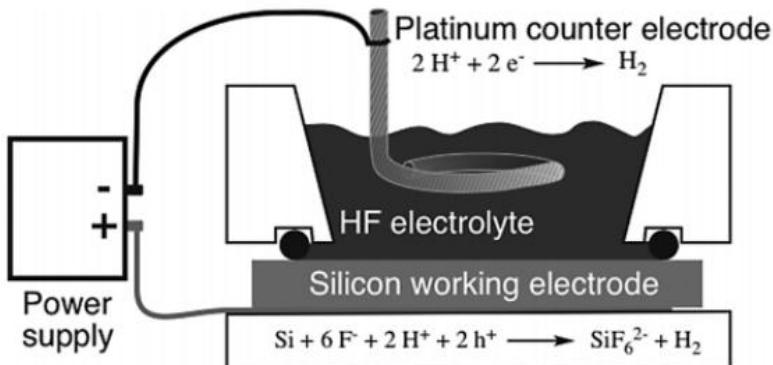
Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

Jetkanje

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

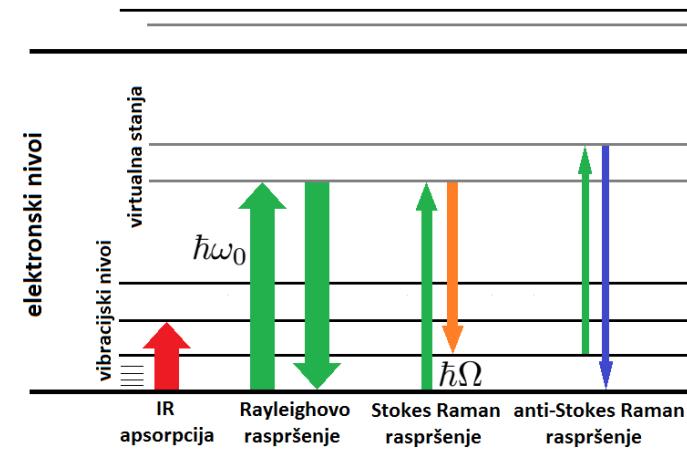
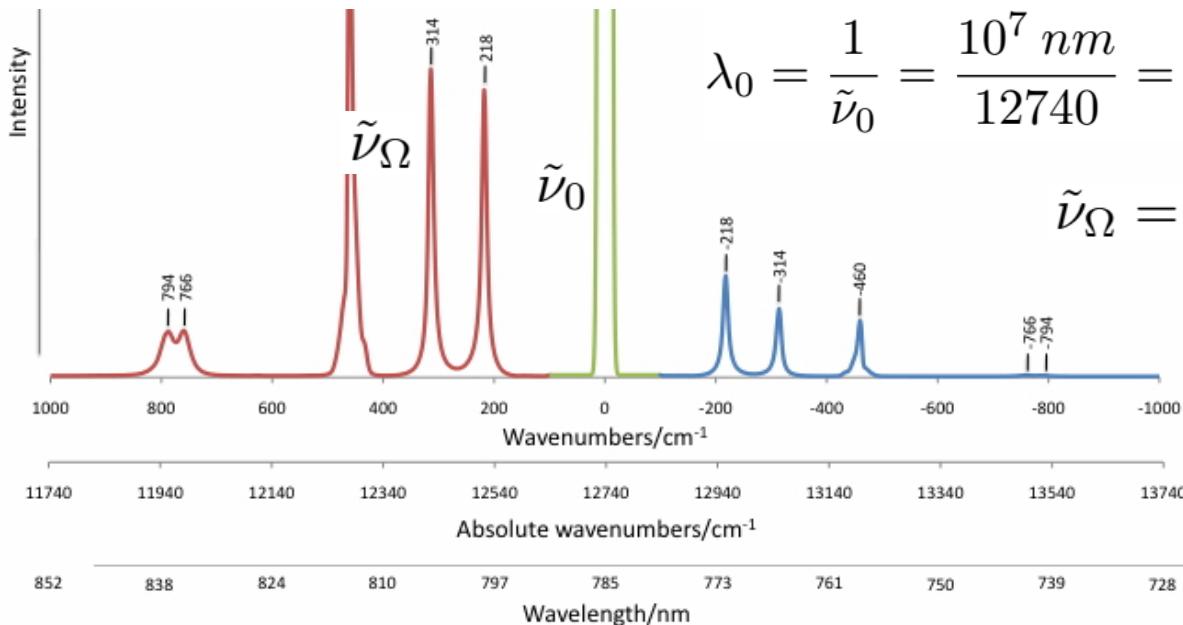
Treća serija uzorka

5 Zaključak

Literatura

Karakterizacija

Raman spektroskopija

$$\tilde{\nu}_0 = 12740 \text{ cm}^{-1} = \frac{12740}{10^7} \text{ nm}$$

$$\lambda_0 = \frac{1}{\tilde{\nu}_0} = \frac{10^7 \text{ nm}}{12740} = 785 \text{ nm}$$

$$\tilde{\nu}_\Omega = \tilde{\nu}_0 - \tilde{\nu}$$

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

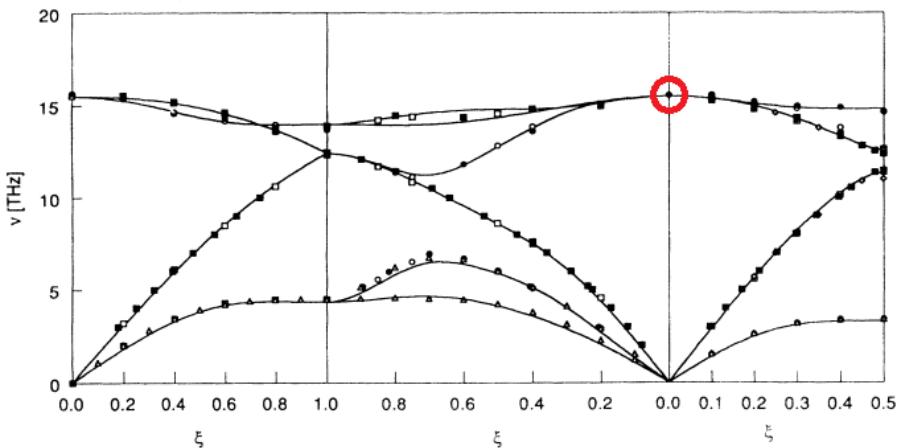
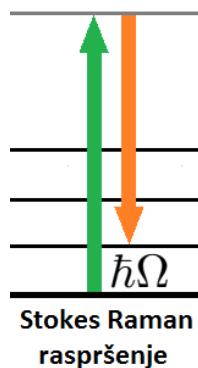
Treća serija uzorka

5 Zaključak

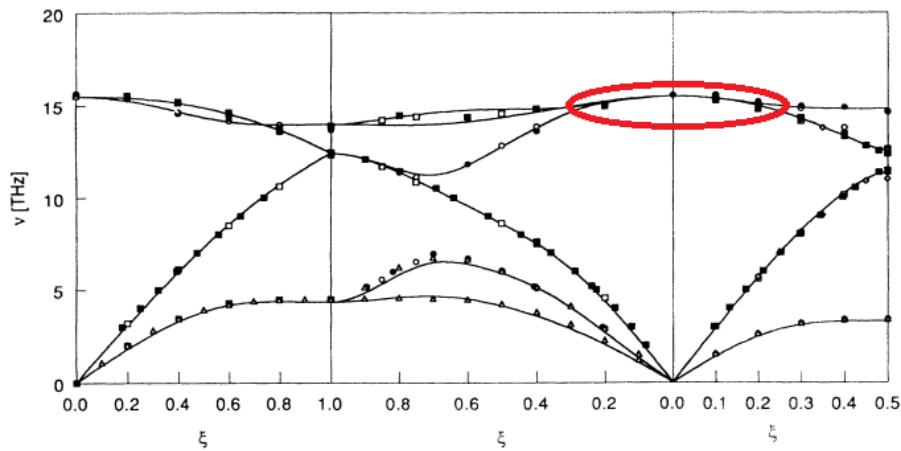
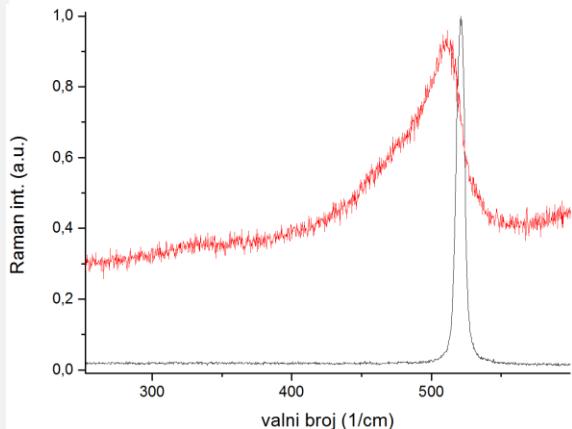
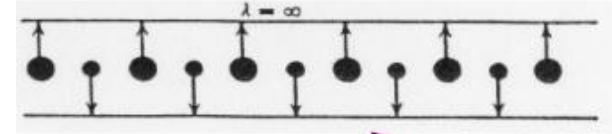
Literatura

proučavana
silicijeva vrpca na
 521 cm^{-1}

*Phonon
confinement model*

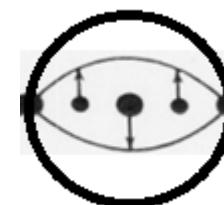
$$q \approx 0$$

opuštanje zahtjeva

$$q \approx 0$$

$$W(r) = \frac{\sin \frac{2\pi r}{d}}{\frac{2\pi r}{d}}$$

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

Treća serija uzorka

5 Zaključak

Literatura

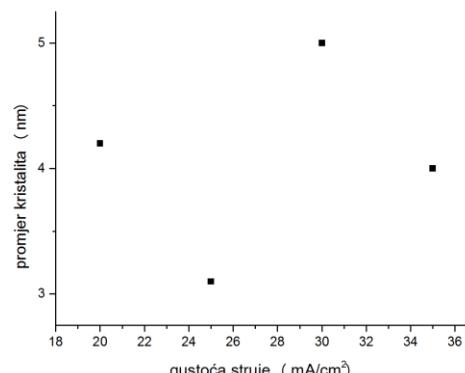
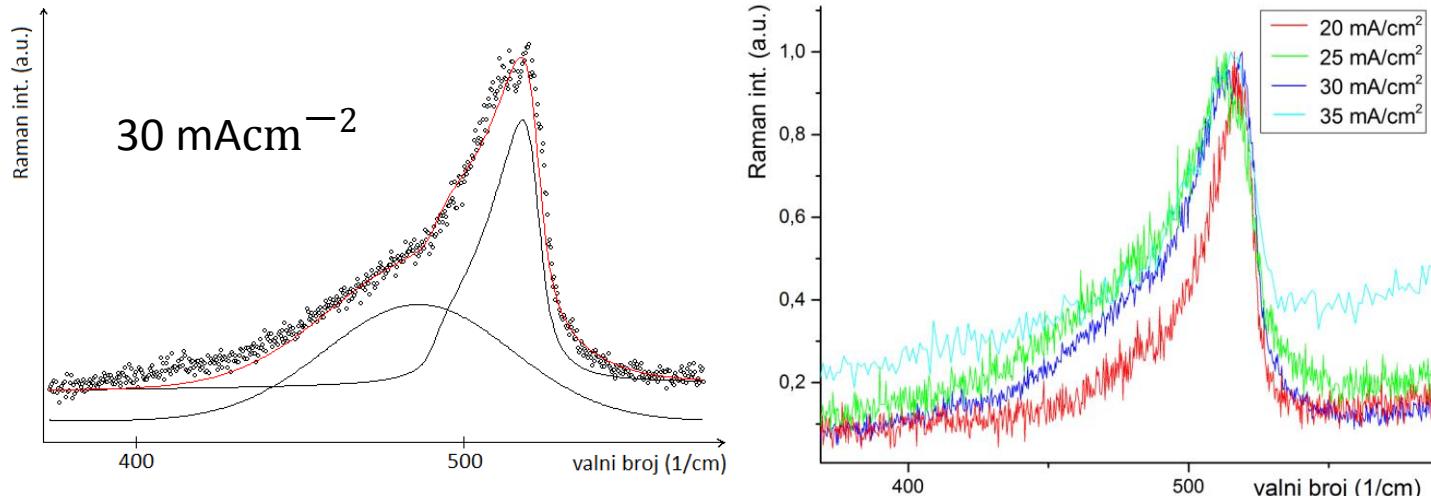
4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

24% HF (48% HF : etanol => 1:1)

10 min

20 mAcm^{-2} , 25 mAcm^{-2} , 30 mAcm^{-2} , 35 mAcm^{-2}

1 Uvod i motivacija

Ostala područja upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

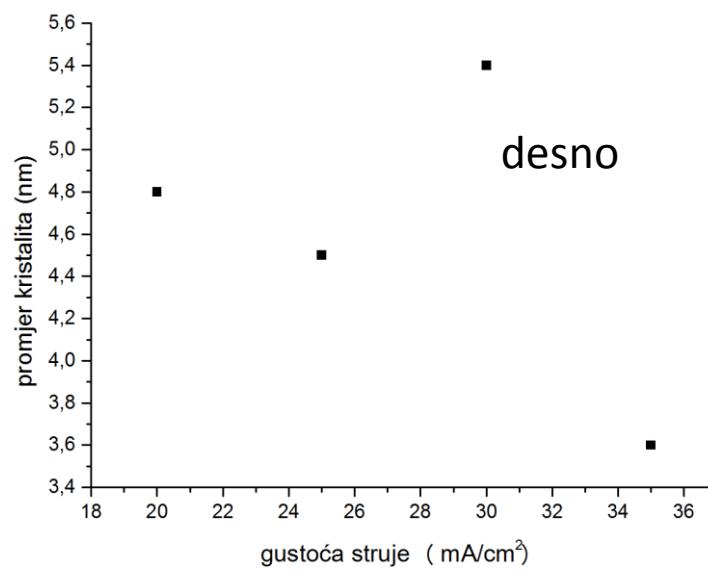
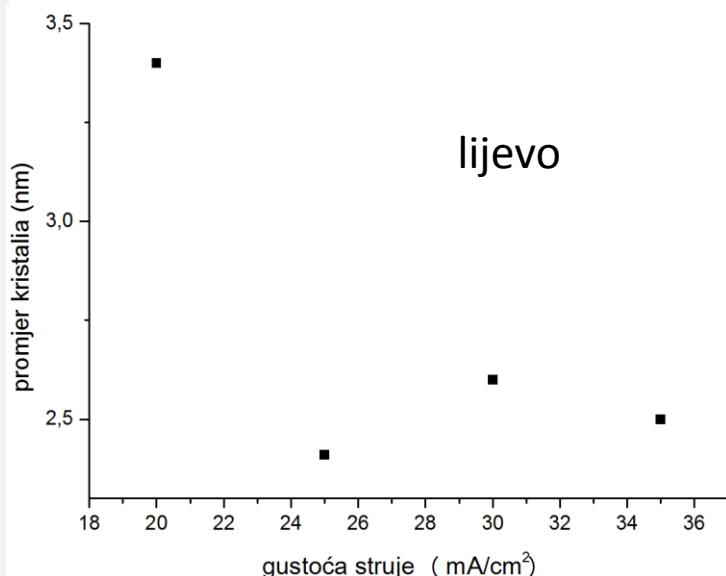
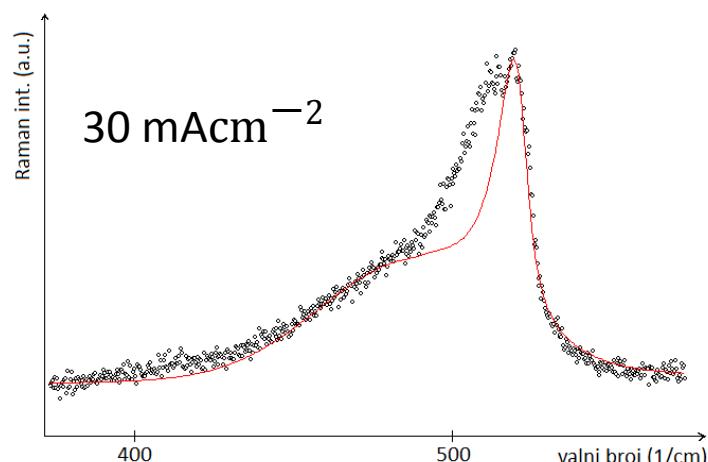
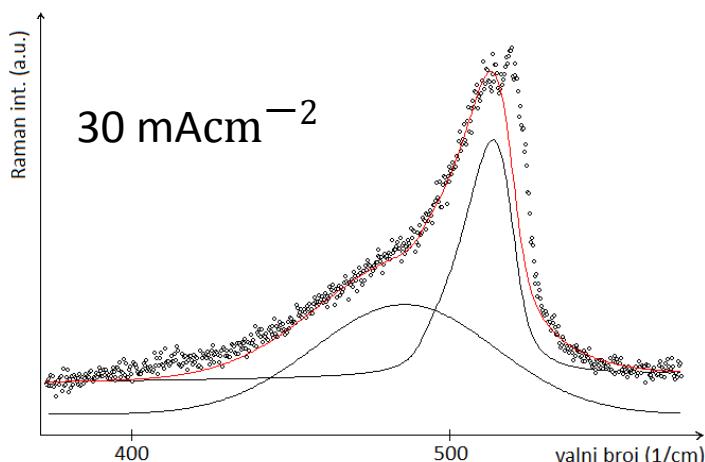
Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

Treća serija uzorka

5 Zaključak

Literatura

-grubi trend smanjivanja kristalića porastom struje
-dvije vrpce s dvije različite distribucije kristalića?

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

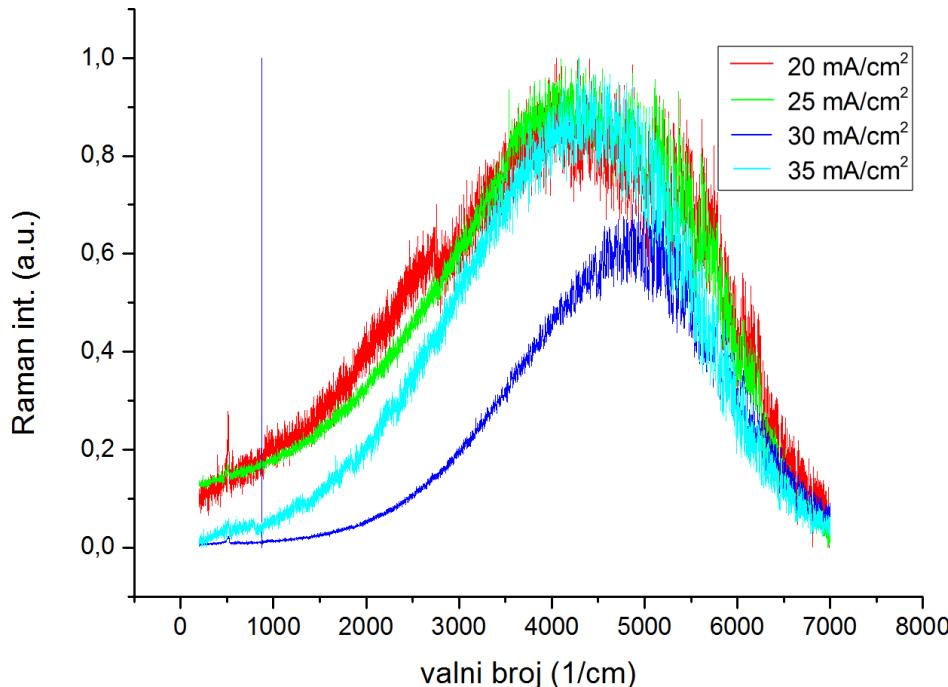
Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

- dolazi do kvantnog zatočenja (postoji fotoluminiscencija)
- nema dovoljnih ni pravilnih pomaka u vrpcama
niti u fotoluminiscencijama za zaključak o ovisnosti o struji jetkanja

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

Treća serija uzorka

5 Zaključak

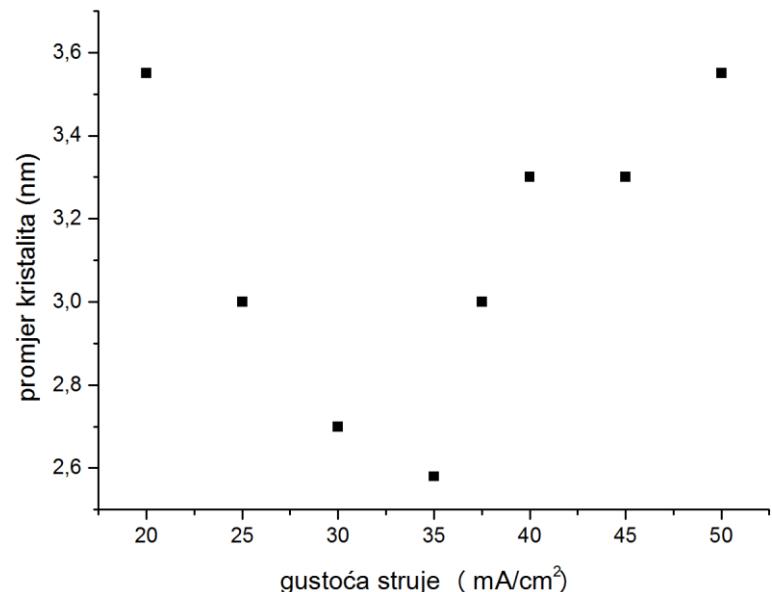
Literatura

Druga serija uzorka

24% HF (48% HF : etanol => 1:1)   10 min

20 mAcm^{-2} , 25 mAcm^{-2} , 30 mAcm^{-2} , 35 mAcm^{-2} , 37.5 mAcm^{-2} , 40 mAcm^{-2} , 45 mAcm^{-2} , 50 mAcm^{-2}

trend smanjivanja kristalića
do struje 35 mAcm^{-2} ,
nakon toga povećavanje

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

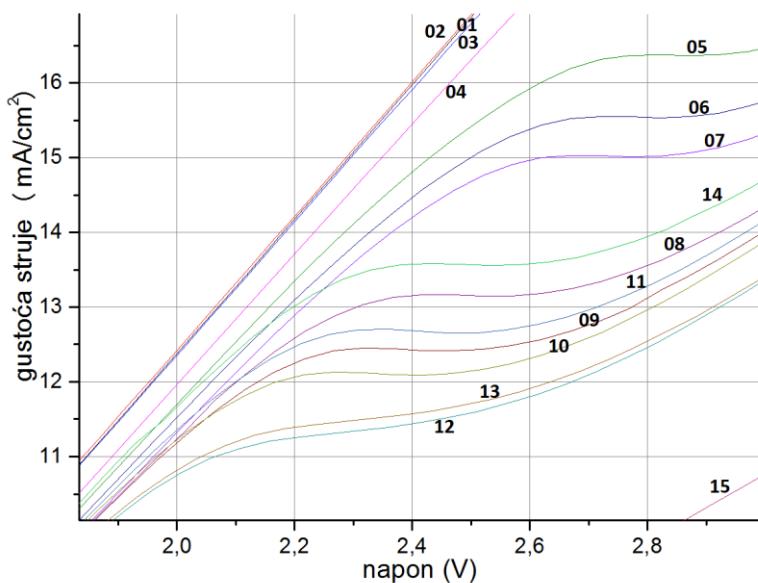
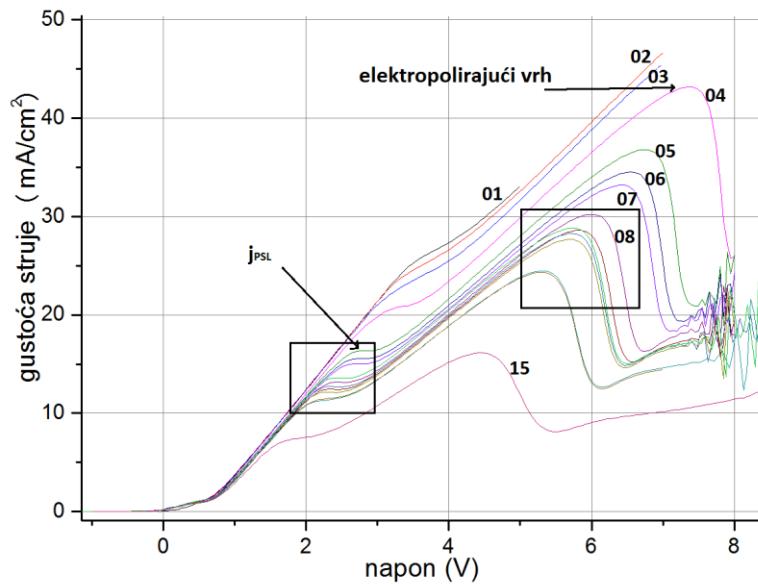
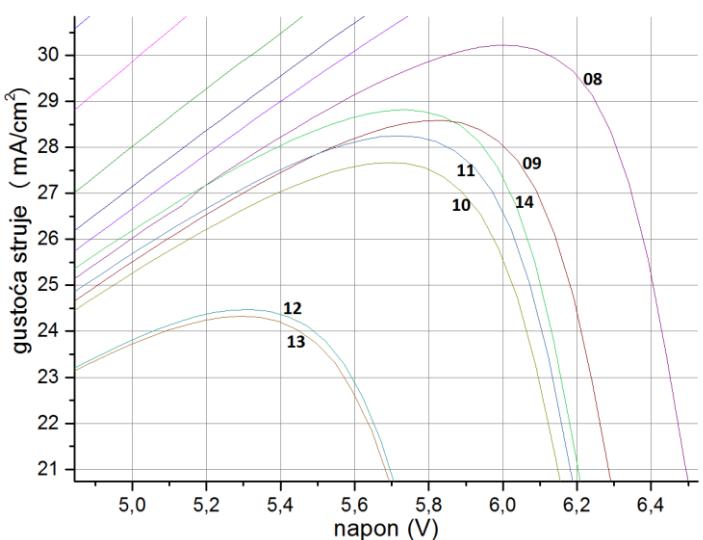
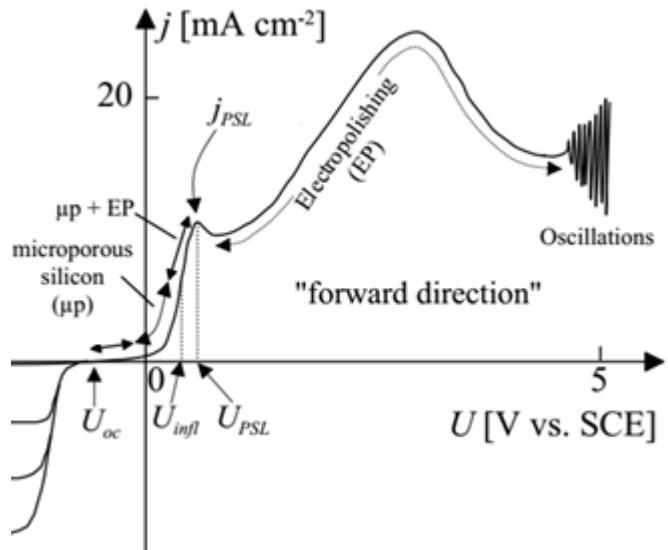
Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

Treća serija uzoraka

IV karakteristika, 5% HF

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

Treća serija uzorka

5 Zaključak

Literatura

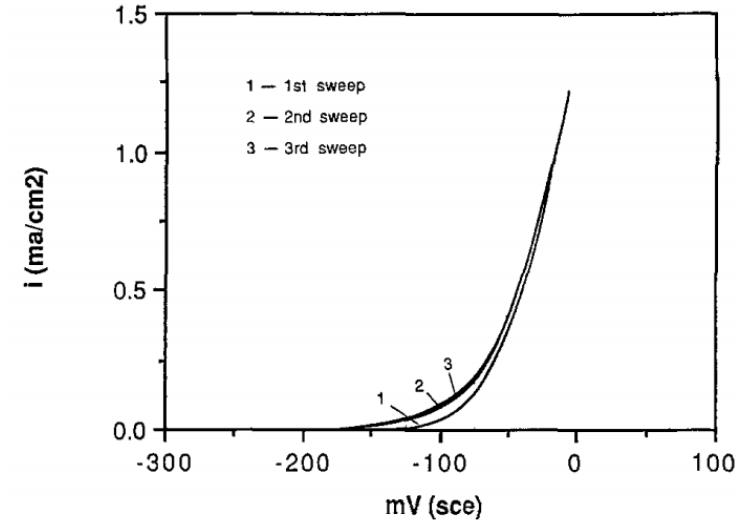
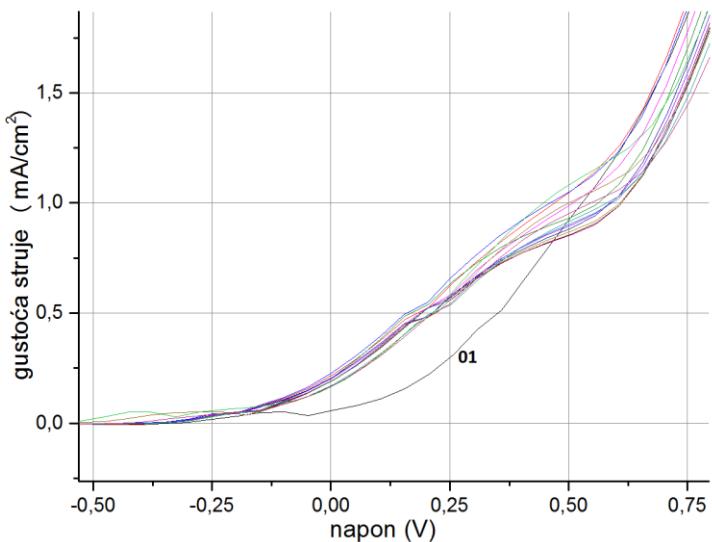

Fig. 3. i-V curves made successively on the same p⁺ sample in 1% HF with potential sweep rate of 2 mV/s.

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog
silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

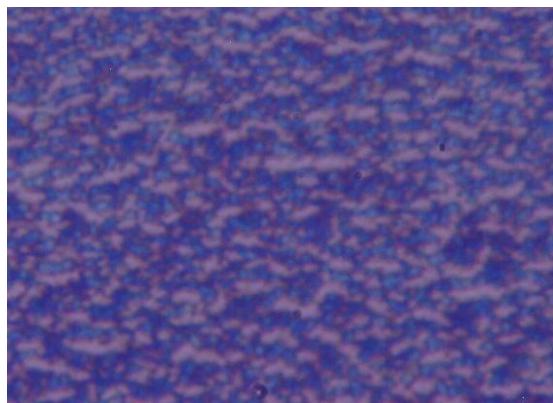
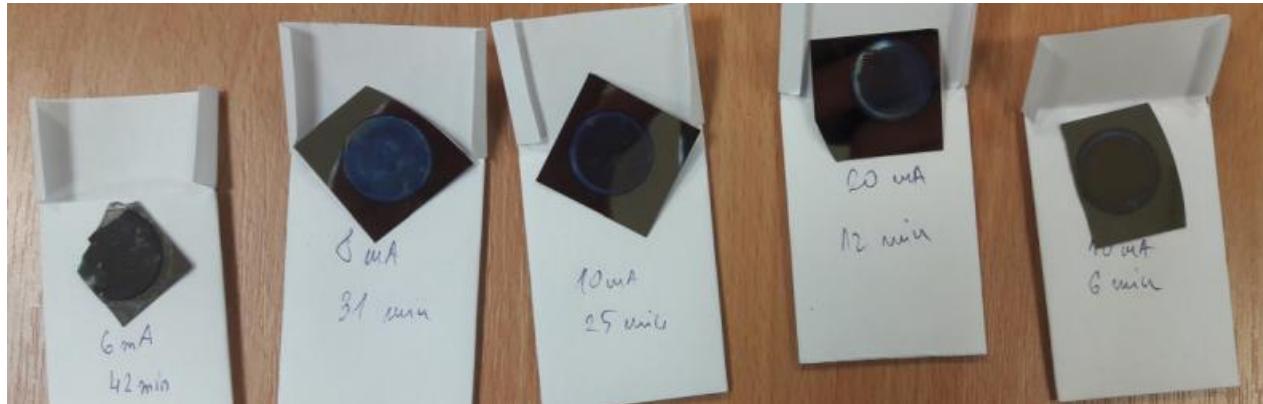
Literatura

preostali uzorci jetkani na: 3 mA cm^{-2} , 4 mA cm^{-2} , 5 mA cm^{-2} , 10 mA cm^{-2} , 20 mA cm^{-2}

vrijeme prilagođeno kako bi debljina jetkanog sloja bila ista ($8 \mu\text{m}$)

42 min, 32 min, 25 min, 13 min i 6 min

$$r_{PS} = 1.05 J^{0.89}$$

Raman ne pokazuje nikakav
pomak niti je primjećena
fotoluminiscencija

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija porognog
silicija

Dobivanje porognog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzorka

Druga serija uzorka

Treća serija uzorka

5 Zaključak

Literatura

5 Zaključak

rezultati nisu kakve smo priželjkivali

prva i druga serija: mikroporozan i
fotoluminiscencija, ali nema pravilnosti

treća serija: dobre IV karakteristike, skala
i parametri za ubuduće, ali nema
fotoluminiscencije

budući planovi:

IV za više koncentracije

uočiti najbolji režim za mikropore

varirati koncentracije HF u najboljem režimu

varirati struju na najboljoj koncentraciji

dodata karakterizacija: poroznost,
dubina sloja, presjek na SEM-u

ponoviti najbolje uzorke, uočiti reproducibilnost, refinirati

1 Uvod i motivacija

Ostala područja
upotrebe

2 Teorija poroznog silicija

Dobivanje poroznog
silicija

3 Materijali metode

Jetkanje

Karakterizacija

4 Rezultati i diskusija

Prva serija uzoraka

Druga serija uzoraka

Treća serija uzoraka

5 Zaključak

Literatura

Literatura

- [1] L. Dal Negro, M. Cazzanelli, Z. Gaburro, P. Bettotti, L. Pavesi, Stimulated emission in silicon nanocrystals, *Towards the First Silicon Laser*, 145-164, (2003.)
- [2] <https://www.technologyreview.com/s/601102/intel-puts-the-brakes-on-moores-law/#comments>
- [3] D. Ristić, Doktorska disertacija: Depozicija i karakterizacija nanokristalnog silicija, Zagreb, (2010.)
- [4] W. Theiss, Optical properties od porous silicon, *Surface Science Reports* **29**, 91-192, (1997.)
- [5] L. Pavesi, Will silicon be the photonic material of the third millennium?, *J.Phys.: Condensed Matter* **15**, R1169-R1196, (2003.)
- [6] <http://www.sigmaaldrich.com/technical-documents/articles/materials-science/nanomaterials/quantum-dots.html>
- [7] M. J. Sailor, Porous Silicon in Practice, *Wiley-VCH*, (2012.)
- [8] V. Lehmann, Electrochemistry of Silicon, *Wiley-VCH*, (2002.)
- [9] X. G. Zhang, Morphology and Formation Mechanisms od Porous Silicon, *Jour. Electrochem. Soc.* **151**, C69-C80, (2004.)
- [10] S. Frey, Doktorska disertacija: Novel formation regimes and mechanisms for macropores and porous anodic oxides in silicon, Kiel, (2005.)
- [11] X. G. Zhang, Electrochemistry of silicon and its oxide, *Kluwer Academic Publishers*, (2001.)
- [12] O. Bisi, S. Ossolini, L. Pavesi, Porous silicon: a quantum sponge structure for silicon based optoelectronics, *Surface Science Reports* **38**, 1-126, (2000.)
- [13] H. Richter, Z. P. Wang, L. Ley, The one phonon Raman spectrum in microcrystalline silicon, *Solid State Communications* **39**, 625-629, (1981.)
- [14] J. Kulda, D. Strauch, P. Pavone, Y. Ishii, Inelastic-neutron-scattering study of phonon eigenvectors and frequencies in Si, *Physical Review B* **50**, 13347-13354, (1994.)
- [15] X. G. Zhang, S. D. Collins, R. L. Smith, Porous Silicon Formation and Electropolishing of Silicon by Anodic Polarization in HF Solution, *Journal of The Electrochemical Society* **136**, 1561-1565, (1989.)
- [16] S. Ozdemir, J. L. Gole, The potential of porous silicon gas sensors, *Current Opinion in Solid State and Materials Science* **11**, 92-100, (2007.)
- [17] H. Foll, M. Christoffersen, J. Carstensen, G. Hasse, Formation and application of porous silicon, *Materials Science and Engineering R* **280**, 1-49 (2002.)
- [18] D. H. Ge, M. C. Wang, W. J. Liu, S. Qin, P. L. Yan, J. W. Jiao, Formation of macro-meso-microporous multilayer structures, *Electrochimica Acta* **88**, 141-146, (2013.)